

PK VIII TK 75.2019

SK 51/20

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną spółek: D Ltd. oraz
I Ltd. w sprawie zgodności:

1) art. 240 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm. - w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r.) w związku z art. 449 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U., poz. 978 ze zm.) z art. 77 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji, a także art. 64 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 21 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji - w zakresie, w jakim przepis art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe znajduje zastosowanie do postępowań, w których przed dniem 1 stycznia 2016 r. wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, w tym sytuacji, gdy strona zgłaszająca wierzytelność nie mogła powziąć informacji o dacie wpłynięcia wniosku o ogłoszenie upadłości, nie wskazuje rodzaju dokumentów, jakie wierzyciel winien przedstawić w formie dowodów, oraz nie konkretyzuje sposobu dokonania przez wierzyciela określenia wierzytelności;

2) art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, o której mowa w pkt 1, z art. 77 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji, a także art. 64 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 21 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji - w zakresie, w jakim przepis art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe znajduje zastosowanie do postępowań, w których przed dniem 1 stycznia 2016 r. wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, w tym sytuacji, gdy strona zgłaszająca wierzytelność nie mogła powziąć informacji o dacie wpłynięcia wniosku o ogłoszenie upadłości; nie wskazuje rodzaju dokumentów, jakie wierzyciel winien przedstawić w formie dowodów, oraz nie wskazuje sposobu dokonania przez wierzyciela określenia wierzytelności;

3) art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe, o której mowa w pkt 1, z art. 77 ust. 2, art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji, a także art. 64 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 21 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji - w zakresie, w jakim przepis ten nie przewiduje obowiązku wezwania wierzyciela reprezentowanego przez pełnomocnika procesowego, którym jest adwokat lub radca prawny, do uzupełnienia braków formalnych zgłoszenia wierzytelności przed dokonaniem jego zwrotu

- na podstawie art. 42 pkt 7 oraz art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) -

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie w tej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym - wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

UZASADNIENIE

Spółki: D Ltd. oraz I Ltd. (dalej: także Skarżące) wystąpiły do Trybunału Konstytucyjnego ze skargą konstytucyjną, przytoczoną na wstępie niniejszego stanowiska.

Skarga ta została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

Skarżące, reprezentowane przez profesjonalnego pełnomocnika, w dniu września 2016 r. zgłosiły wierzytelność w postępowaniu upadłościowym. Zarządzeniem sędziego - komisarza z dnia września 2016 r. (dalej: zarządzenie sędziego - komisarza) Sąd Rejonowy w L. z siedzibą w Ś. - Wydział Gospodarczy dokonał zwrotu zgłoszenia wierzytelności. W uzasadnieniu wydanego zarządzenia sąd wskazał, że „zgłoszenie” nie spełnia wymagań określonych w art. 239 ustawy - Prawo upadłościowe w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r. Zażalenie na to rozstrzygnięcie, postanowieniem z dnia grudnia 2016 r., oddalił - działający w tej sprawie jako organ drugiej instancji - Sąd Rejonowy L. z siedzibą w Ś. - Wydział Gospodarczy

(dalej: postanowienie sądu odwoławczego).

W ocenie Skarżących, postanowienie sądu odwoławczego oddalające zażalenie na zarządzenie sędziego - komisarza „w przedmiocie zwrotu zgłoszenia wierzytelności z uwagi na niedołączenie dowodów i braki w zakresie określenia wierzytelności bez uprzedniego wezwania do uzupełnienia braków formalnych, naruszyło prawa i wolności konstytucyjne wynikające z powołanych wyżej przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (dalej powoływanej jako: Konstytucja RP). [Postanowienie sądu odwoławczego - przyp. wł.] (...) wydane w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. (dalej powoływanej jako: prawo upadłościowe w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r.) spowodowało oddalenie

zażalenia na zarządzenie sędziego - komisarza i tym samym zamknęło wierzycielom możliwość dochodzenia wierzytelności z masy upadłości. Postanowienie (...) [sądu odwoławczego - przyp. wł.] wydane zostało na podstawie art. 240 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r., który to przepis jest niezgodny z Konstytucją RP w zakresie, w jakim przepis ten znajduje zastosowanie do postępowania, w którym przed dniem 1 stycznia 2016 r. wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości ze względu na zbyt daleko idący formalizm przejawiający się w konieczności przedstawiania dowodów, co w konsekwencji pozbawiło stronę skarżącą (wierzycieli upadłego) z uwagi na przewidziany w art. 242 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. brak możliwości wezwania do uzupełnienia braków formalnych, prawa do sądu i możliwości ochrony swoich praw ekonomicznych, skutkując pogwałceniem art. 77 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP, a także art. 64 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 21 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji RP” (uzasadnienie skargi konstytucyjnej, s. 4).

Zdaniem Skarżących, postanowienie sądu odwoławczego „naruszyło zatem:

- a) prawo strony skarżącej do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP);
- b) konstytucyjny zakaz zamykania drogi sądowej dochodzenia naruszonych praw i wolności (art. 77 ust. 2 Konstytucji RP) w tym sensie, że zastosowanie art. 240 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r., przewidującego konieczność załączenia dowodów do zgłoszenia wierzytelności i stanowiącego przejaw zbyt daleko idącego formalizmu, znacznie utrudniającego zgłoszenie wierzytelności, co z uwagi na przewidziany w art. 242 prawa upadłościowego obowiązek dokonania zwrotu bez uprzedniego wezwania do uzupełnienia braków, doprowadziło do zamknięcia drogi sądowej w rozumieniu art. 175

Konstytucji RP, co w konsekwencji również pozbawiło stronę skarżącą - wierzycieli upadłego - możliwości ochrony ich praw majątkowych;

c) konstytucyjnie zagwarantowane kardynalne prawa ekonomiczne strony skarżącej (art. 64 ust. 1 i ust. 2) oraz zanegowano konstytucyjną ochronę prawną (art. 21 ust. 1) opartą na równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP), obejmującą podstawowe kategorie ekonomiczno - prawne (prawo do własności, innych praw majątkowych);

d) zasadę proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) poprzez ograniczenie konstytucyjnych praw i wolności - w postaci prawa do sądu, innych praw majątkowych - z naruszeniem ich istoty oraz bez oparcia tegoż ograniczenia na uzasadnionych przesłankach, enumeratywnie wskazanych w ustawie zasadniczej;

e) zasadę przyzwoitej legislacji wywodzoną z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) poprzez niezastosowanie zasady bezpośredniego działania przepisów art. 428 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U.2015.978) do przepisów proceduralnych, ponadto treści art. 240 prawa upadłościowego w zakresie zbyt daleko idącego formalizmu i zbyt daleko idącej swobody oceny spełnienia wymagań formalnych zgłoszenia wierzytelności, co z uwagi na treść art. 242 prawa upadłościowego uniemożliwia wierzycielom ochronę ich praw majątkowych” (uzasadnienie skargi konstytucyjnej, s. 4 - 5).

W części uzasadnienia skargi konstytucyjnej, zatytułowanej: „[u]stalenia faktyczne stanowiące podstawę skargi”, Skarżące wskazały, między innymi, że:

- sędzia - komisarz „zarządził w oparciu o treść art. 242 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. dokonanie zwrotu zgłoszenia wierzytelności (nie wzywając uprzednio do uzupełnienia braku formalnego) [...] wskazując, że zgłoszenie wierzytelności nie spełniało wymagań formalnych, albowiem wierzyciele nie załączyli do zgłoszenia wierzytelności dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności. Sąd ponadto wskazał na braki w zakresie sposobu określenia wierzytelności”;

- „wierzyciele zgłaszając przysługującą im wierzytelność nie mieli wiedzy w jakiej dacie wpłynął do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości. Przedmiotowa informacja nie jest bowiem nigdzie publikowana, w szczególności nie podlega zamieszczeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym”;

- „art. 240 pkt 3 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. wymaga dla skutecznego dokonania zgłoszenia wierzytelności podania dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności, przez co rozumiane jest dołączenie dowodów uprawdopodobniających zgłaszaną wierzytelność. Dokument taki musiał zostać złożony w oryginale lub w poświadczonym odpisie (Zob. uchwała Sądu Najwyższego z dn. 30 marca 2006 r., III CZP 14/06, LEX 175132)”;

- art. 240 pkt 2 ustawy - Prawo upadłościowe (w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r.) „wymaga również dokonania określenia wierzytelności. Zarówno w pkt. 2 jak i pkt. 3 art. 240 nie wskazano na konkretne dokumenty, jakie należy załączyć, ani jakie informacje podać. W związku z wprowadzeniem art. 428 pkt 145 ustawy z dnia 15 maja 2015r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. 2015.978) treść art. 240 pkt 3 prawa upadłościowego uległa zmianie. Zgodnie z treścią znowelizowanego przepisu dla skutecznego zgłoszenia wierzytelności ustawa wymaga jedynie podania dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności; jeżeli wierzytelność została uznana w spisie wierzytelności sporządzonym w postępowaniu restrukturyzacyjnym, wystarczające jest powołanie się na tę okoliczność”;

- „[m]ając na uwadze wejście w życie prawa restrukturyzacyjnego wierzyciele reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika dokonali zgłoszenie wierzytelności w oparciu o znowelizowany przepis. Sędzia - komisarz (...) uznając, że określenie wierzytelności powinno zawierać jeszcze dodatkowe elementy (...) wydał w oparciu o treść art. 242 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. zarządzenie w przedmiocie dokonania zwrotu zgłoszenia wierzytelności z uwagi na braki formalne”;

- „[w] pisemnych motywach orzeczenia (...) [sąd odwoławczy - przyp. wł.] wskazał, że sędzia - komisarz wydał zaskarżone zarządzenie z uwagi na powstałe w jego mniemaniu wątpliwości, natomiast ustawodawca nie przewidział w takim przypadku trybu usunięcia braków formalnych zgłoszenia wierzytelności poprzez skierowanie odpowiedniego wezwania do wierzyciela. (...) [Sąd odwoławczy - przyp. wł.] wskazał ponadto na treść obowiązującego w dacie zgłoszenia wierzytelności art. 240 w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r., obligującego wierzycieli do podania w zgłoszeniu wierzytelności dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności. Brak podania dowodów doprowadził do zarządzenia o dokonaniu zwrotu zgłoszenia wierzytelności, co w rezultacie spowodowało po stronie wierzycieli szkodę majątkową z tytułu konieczności uiszczenia kosztów postępowania związanych z ponownym dokonaniem zgłoszenia wierzytelności po upływie terminu na jej zgłoszenie”;

- „[w]ymaga podkreślenia, że rozstrzygnięcie (...) [sądu odwoławczego - przyp. wł.] zostało wydane w oparciu o art. 240 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r., mniej korzystnego w swym brzmieniu od przepisu zmieniającego go art. 428 pkt 145 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. Dz. U. 2015.978), z uwagi na konieczność podania dowodów stanowiących wymóg formalny skutecznego zgłoszenia wierzytelności”;

- „[z]ważywszy, że treść art. 240 pkt 2 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. nie precyzuje jakie poszczególne elementy rozumiane są pod sformułowaniem określenie wierzytelności, ani jakie konkretne dokumenty należy załączyć do pisma procesowego stanowiącego zgłoszenie wierzytelności, sędzia-komisarz ocennie uznał, iż wierzyciele powinni byli dokonać także wskazania, czy przysługujące im od upadłego zobowiązanie jest solidarne, podzielne, czy też nie. Wymaga podkreślenia, że w treści zgłoszenia wierzytelności Skarżący określili kategorię, wysokość, tytuł wraz ze wskazaniem faktów”;

- „[j]ak zostało powyżej wskazane, ustawodawca w treści art. 240 pkt 2 prawa upadłościowego w brzmieniu przed 1 stycznia 2016 r. nie wskazał jakie konkretne elementy powinno zawierać określenie wierzytelności, ani jakie konkretne dokumenty należy załączyć w formie dowodów, czyli w jaki sposób spełnić warunek formalny skutecznego zgłoszenia wierzytelności. Należy zatem dojść do uzasadnionego wniosku, że w każdym wręcz przypadku rozpoznawania przez sędziego - komisarza treści zgłoszenia wierzytelności, sędzia - komisarz może powziąć wątpliwości dotyczące sposobu dokonanego określenia wierzytelności, bądź przedstawionych dowodów. W efekcie takie brzmienie przepisów powoduje wydanie w oparciu o treść skarżonego przepisu art. 242 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. zarządzenia nakazującego dokonanie zwrotu zgłoszenia wierzytelności z uwagi na niedopełnienie wymagań formalnych. Co więcej, w takim przypadku wierzyciel może nie być w stanie w ogóle skutecznie zgłosić wierzytelności, gdyż każda podjęta przez niego próba może zakończyć się niepowodzeniem z uwagi na negatywną ocenę formalną sposobu określenia wierzytelności, czy dowodów bez możliwości uzupełnienia braków. Finalnie pozbawienie możliwości wezwania wierzyciela do uzupełnienia braków formalnych i kolejne zarządzenia w przedmiocie nakazywania zwrotu zgłoszenia wierzytelności pozbawią szansy ochrony praw majątkowych ze względu na upływ terminu oraz powodują szkodę wynikająca z konieczności poniesienia kosztów związanych ze zgłoszeniem wierzytelności. Taka konstrukcja przepisu art. 242 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. prowadzi również do pozbawienia prawa do sądu, w tym możliwości bycia wysłuchanym”;

- „zastosowana przez ustawodawcę w art. 242 prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r. sankcja w postaci nakazania zwrotu zgłoszenia wierzytelności bez uprzedniego wezwania wierzyciela do uzupełnienia braków formalnych stanowi zbyt daleko idącą, nieproporcjonalną dolegliwość”;

- „ustawodawca wykluczając w treści art. 242 prawa upadłościowego możliwość wezwania do uzupełnienia braków wierzyciela reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika doprowadził do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji prawnej wierzycieli. Wierzyciel, który w postępowaniu upadłościowym nie jest formalnie reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika jest bowiem wzywany do dokonania uzupełnienia braków formalnych” (uzasadnienie skargi konstytucyjnej, s. 6 - 11).

W przedmiocie warunków formalnych, jakim musi odpowiadać skarga konstytucyjna, oraz konieczności badania, czy warunki te zostały spełnione, na każdym etapie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, Trybunał wypowiadał się wielokrotnie.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 2 grudnia 2010 r., w sprawie o sygn. akt SK 11/10, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że *„na każdym etapie postępowania (Trybunał - przyp. wł.) bada, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania. Dotyczy to wszelkich kwestii wstępnych - zarówno przesłanek charakterystycznych dla danego typu kontroli konstytucyjności, jak i przesłanek formalnych, wspólnych zarówno dla kontroli konkretnej, jak i abstrakcyjnej. Merytoryczne rozpoznanie zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej jest uzależnione od spełnienia przez skargę wszystkich - wynikających ze wskazanych przepisów - warunków jej dopuszczalności. Skład rozpoznający sprawę merytorycznie nie jest związany stanowiskiem zajęтым w zarządzeniu lub postanowieniu zamykającym rozpoznanie wstępne (...). Akceptacja odmiennego zapatrywania, odmawiającego składowi orzekającemu prawa skontrolowania warunków dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi, znaczyłaby, że czynności podejmowane na etapie wstępnego rozpoznania mają moc wiążącą wobec składu orzekającego. Kontrolowanie, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkujących obligatoryjnym umorzeniem*

postępowania, konieczne jest zatem na każdym etapie postępowania” oraz iż „[z]godnie z art. 79 Konstytucji w postępowaniu inicjowanym skargą konstytucyjną przedmiotem kontroli może być jedynie przepis, który miał wpływ na treść ostatecznego rozstrzygnięcia o konstytucyjnych prawach lub wolnościach (podkr. wł.)” [OTK ZU nr 10/A/2010, poz. 131, vide też - uzasadnienie postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 października 2019 r., w sprawie o sygn. akt SK 10/19, OTK ZU seria A z 2019 r., poz. 54).

W uzasadnieniu powołanego wyżej postanowienia w sprawie o sygn. akt SK 10/19 Trybunał Konstytucyjny przypominał, że *„[w] myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji (podkr. wł.). Przywołany przepis wyznacza polski model skargi konstytucyjnej, a także określa podstawowe wymagania dotyczące jej konstrukcji, od których spełnienia zależy dopuszczalność merytorycznego rozpoznania skargi.*

Trybunał wyjaśniał już na gruncie art. 79 ust. 1 Konstytucji, że *<[d]o zasadniczych przesłanek dopuszczalności występowania ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem przepisów (ustawy lub innego aktu normatywnego) wykazujących podwójną kwalifikację. Będąc podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego przez sąd lub organ administracji publicznej, muszą one prowadzić jednocześnie do naruszenia wskazywanych przez skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw> (postanowienie z 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101). Skarżący, który jest zobligowany do prawidłowego oznaczenia w skardze konstytucyjnej przedmiotu kontroli (zob. art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem*

Konstytucyjnym, Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p.TK) [obecnie: tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393, dalej: ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym - przyp. wł.], musi wykazać, że zaskarżone przepisy posiadają taką podwójną kwalifikację, a więc, po pierwsze, że były podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego (podkr. wł.) oraz, po drugie, że to w treści normatywnej tych przepisów tkwi bezpośrednia przyczyna naruszenia określonych w Konstytucji wolności i praw skarżącego (...). Skarżący może uczynić przedmiotem zaskarżenia wyłącznie przepisy zastosowane w jego sprawie, które legły u podstaw ostatecznego jej rozstrzygnięcia przez sąd lub organ administracji publicznej. <Warunek ten spełniony jest wówczas, gdy kwestionowany w skardze akt normatywny determinuje w sensie normatywnym treść orzeczenia przyjętego za podstawę skargi w tym jego aspekcie, w którym skarżący upatruje naruszenia przysługujących mu praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym (podkr. wł.)> [postanowienie pełnego składu z 6 lipca 2005 r., sygn. SK 27/04, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 84]. Innymi słowy, istnieje musi ścisły, merytoryczny związek między treścią normatywną zaskarżonej regulacji, treścią wydanego na podstawie tej regulacji ostatecznego rozstrzygnięcia organu władzy publicznej dotyczącego sfery wolności i praw konstytucyjnych skarżącego oraz podniesionym przez skarżącego w skardze konstytucyjnej naruszeniem wolności lub praw konstytucyjnych” (op. cit.).

Uzupełniająco należy wskazać, że w postanowieniu z dnia 18 lutego 2015 r., w sprawie o sygn. akt Ts 124/13, Trybunał Konstytucyjny przypomniał, iż „[r]ozpoznanie wstępne skargi konstytucyjnej w oparciu o przesłankę niedopuszczalności orzekania (art. 39 ust. 1 pkt 1 in fine ustawy o TK) obejmuje badanie przez Trybunał w szczególności, czy: po pierwsze - została ona sporządzona przez profesjonalnego pełnomocnika (art. 48 ust. 1 ustawy o TK); po drugie - wniesiono ją w przepisany terminie od daty otrzymania przez skarżącego ostatecznego orzeczenia lub innego orzeczenia o jego konstytucyjnych

wolnościach lub prawach (art. 46 ust. 1 lub art. 48 ust. 2 zdanie drugie ustawy o TK); po trzecie - skarżący wyczerpał, o ile takie są przewidziane w ramach konkretnego postępowania, przysługujące mu zwykle środki zaskarżenia rozstrzygnięcia, z wydaniem którego wiąże swoje uprawnienie do wystąpienia ze skargą konstytucyjną (art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 46 ust. 1 ustawy o TK); po czwarte - przedmiot zaskarżenia łączy się z rozstrzygnięciem, z wydaniem którego skarżący wywodzi swoje uprawnienie do wystąpienia ze skargą konstytucyjną (podkr. wł.) [art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 47 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy o TK] (chodzi o ustawę z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm., obecnie kwestie te reguluje art. 53 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym - przyp. wł.); po piąte - wzorzec kontroli mieści się w hipotezie art. 79 ust. 1 Konstytucji; po szóste - sformułowany w petitum skargi zarzut został należycie uzasadniony (art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK). Podkreślenia wymaga, że wstępna kontrola skargi konstytucyjnej obejmuje każdą z wyżej wymienionych przesłanek z osobna" (OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 22).

W skardze konstytucyjnej jako podstawa ostatecznego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji zostały przyjęte (w określonych zakresach) przepisy:

- art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r., w związku art. 449 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne (*vide* - pkt 1 postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 kwietnia 2020 r., sygn. akt Ts 80/17, o uwzględnieniu zażaleniu i nadaniu skardze konstytucyjnej, w części, dalszego biegu, OTK ZU seria B z 2020 r., poz. 186, dalej: postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 kwietnia 2020 r., w sprawie o sygn. akt Ts 80/17);

- art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r. (*vide* - pkt 2 postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 kwietnia 2020 r., w sprawie o sygn. akt Ts 80/17);

- art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r. (*vide* - pkt 3 postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 kwietnia 2020 r., w sprawie o sygn. akt Ts 80/17).

Przepisy art. 240 pkt 2 i 3 oraz art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe przed dniem 1 stycznia 2016 r. miały następującą treść:

„Art. 240. W zgłoszeniu wierzytelności należy podać:

(...)

2) określenie wierzytelności wraz z należnościami ubocznymi oraz wartość wierzytelności niepieniężnej;

3) dowody stwierdzające istnienie wierzytelności;”;

„Art. 242. Jeżeli zgłoszenia wierzytelności dokonuje przedsiębiorca lub wierzyciel reprezentowany przez pełnomocnika procesowego, którym jest adwokat lub radca prawny, zgłoszenie wierzytelności nieodpowiadające wymaganiom określonym w art. 239 i 240 lub zawierające inne braki uniemożliwiające nadanie zgłoszeniu biegu podlega zwrotowi bez wzywania do jego uzupełnienia.”.

Przepis art. 449 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne brzmi następująco:

„Art. 449. W sprawach, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, stosuje się przepisy dotychczasowe.”.

Obecnie przepisy art. 240 pkt 2 i 3 oraz art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe mają następujące brzmienie:

„Art. 240. W zgłoszeniu wierzytelności należy podać:

(...)

2) określenie wierzytelności wraz z należnościami ubocznymi oraz wartość wierzytelności niepieniężnej;

3) dowody stwierdzające istnienie wierzytelności; **jeżeli wierzytelność została uznana w spisie wierzytelności sporządzonym w postępowaniu restrukturyzacyjnym, wystarczające jest powołanie się na tę okoliczność (podkr. wł.);**”;

„Art. 242. Jeżeli zgłoszenia wierzytelności dokonuje wierzyciel reprezentowany przez pełnomocnika procesowego, którym jest adwokat lub radca prawny, **lub osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego**, zgłoszenie wierzytelności nieodpowiadające wymaganiom określonym w art. 239 i art. 240 lub zawierające inne braki uniemożliwiające nadanie zgłoszeniu biegu podlega zwrotowi bez wzywania do jego uzupełnienia.” (pogrubiono tekst dodany).

W komentarzu do art. 240 ustawy - prawo upadłościowe D. Chrapoński wyjaśnił, między innymi, że przepis ten „zawiera wymogi formalne zgłoszenia wierzytelności, **które winno spełniać także wymagania zawarte w art. 239 (podkr. wł.)**. Treść komentowanego przepisu została odwzorowana przez ustawodawcę w załączniku do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17.12.2015 r. w sprawie określenia wzoru pisemnego zgłoszenia wierzytelności oraz zakresu danych objętych zgłoszeniem wierzytelności za pośrednictwem rejestru (Dz. U. poz. 2240), którego zawartość wypełnia jego normatywne brzmienie. (...)

Określenie wierzytelności polega na jej stypizowaniu przez podanie danych ją identyfikujących. Sposób oznaczenia wierzytelności zależny będzie od rodzaju stosunków obligacyjnych, z których dana wierzytelność wynika (podkr. wł.). W przypadku stosunków obligacyjnych o charakterze kontraktowym identyfikacja wierzytelności może polegać na odwołaniu się do faktur lub umowy. W przypadku stosunków obligacyjnych pozaumownych (np. deliktów lub bezpodstawnego wzbogacenia) należy wskazać zdarzenie będące źródłem powstania i istnienia wierzytelności. Jeśli wierzytelność została zasądzona prawomocnym orzeczeniem, jej oznaczenie winno polegać na określeniu tytułu

egzekucyjnego. Wierzyciel winien wskazać w sposób ścisły kwotę należności głównej powiększonej o należności uboczne wyliczone do daty ogłoszenia upadłości. Należy wyodrębnić należność główną i należności uboczne, gdyż te drugie są zaspokajane w kategorii trzeciej, nawet wtedy, gdyby należność główna została zaliczona do kategorii pierwszej lub drugiej (por. art. 342 ust. 1 pkt 3). Przez pojęcie należności ubocznych rozumieć należy przede wszystkim odsetki za okres do dnia poprzedzającego dzień ogłoszenia upadłości. W przypadku odsetek należy wskazać sposób ich wyliczenia, tj. kwotę i okres, za jaki zostały określone, a nadto ich rodzaj (odsetki ustawowe, odsetki za opóźnienie, odsetki w transakcjach handlowych). Należności uboczne obejmują także i inne zobowiązania upadłego w postaci kosztów sądowych i kosztów egzekucyjnych. W przypadku wierzytelności niepieniężnej wierzyciel jest zobowiązany we własnym zakresie dokonać jej przeliczenia na wartość pieniężną. Wierzytelności w walutach obcych są przeliczane na walutę polską według zasad zawartych w art. 251.

Wymóg wskazania w zgłoszeniu wierzytelności dowodów na jej poparcie polega na powołaniu się na określone źródła faktograficzne, świadczące o istnieniu wierzytelności co do wysokości, jak i zasady (podkr. wł.). Ustawodawca w komentowanym przepisie powtórzył wymogi art. 239 ust. 3 (...). Wierzyciel nie jest obowiązany do przedstawiania w formie załączników do zgłoszenia wierzytelności dowodów dla wykazania wierzytelności. W zasadzie można powiedzieć, że intencją znowelizowanych art. 239 ust. 3 i art. 240 pkt 3 było wykluczenie wymogu składania załączników do zgłoszenia wierzytelności. W razie wątpliwości co do istnienia wierzytelności takie dowody zostaną złożone przez wierzyciela na wezwanie syndyka (art. 243 ust. 2). W przypadku przekształcenia postępowania restrukturyzacyjnego w postępowanie upadłościowe na podstawie uproszczonego wniosku o ogłoszenie upadłości (art. 334 pr. rest.) [ustawy - Prawo restrukturyzacyjne - przyp. wł.] wierzyciel może przestać na powołaniu się na umieszczenie wierzytelności w spisie

wierzytelności w postępowaniu restrukturyzacyjnym, jeśli taki spis został sporządzony” (D. Chrapoński, *Komentarz do art. 240 ustawy - Prawo upadłościowe*, http://lex/lex/content.rpc?reqId=1602599648191_1269899256).

W komentarzu do art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe D. Chrapoński podniósł, między innymi, że „[j]eśli zgłoszenia wierzytelności dokonał osobiście wierzyciel lub pełnomocnik, inny niż jeden z wymienionych w art. 242, a zgłoszenie zawiera braki formalne, przewodniczący na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. w zw. z art. 229 pr. upadł. wzywa wierzyciela lub jego pełnomocnika do usunięcia braków formalnych zgłoszenia wierzytelności w terminie tygodniowym, pod rygorem zwrotu zgłoszenia wierzytelności. Jeśli braki formalne nie zostaną uzupełnione w terminie, na podstawie art. 130 § 2 k.p.c. w zw. z art. 229 pr. upadł. sędzia-komisarz wydaje zarządzenie o zwrocie wniosku. **Gdy zgłoszenia wierzytelności dokonał profesjonalny pełnomocnik, o którym mowa w art. 242, sędzia-komisarz zarządza zwrot zgłoszenia wierzytelności, bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Należy jednakże zauważyć, że podstawą zwrotu bez wezwania do usunięcia braków formalnych są braki określone w art. 239 i 240, a także inne braki, które według art. 130 § 1 k.p.c. uniemożliwiają nadanie zgłoszeniu wierzytelności biegu (np. brak pełnomocnictwa) [podkr. wł.].**

Prawo upadłościowe nie reguluje kwestii związanej z zaskarżeniem zarządzenia o zwrocie zgłoszenia wierzytelności. Przepisy, regulujące zażalenie w postępowaniu upadłościowym - art. 33 ust. 1, jak i art. 222 ust. 1 - nie zawierają pełnej i wyczerpującej regulacji dopuszczalności tej kwestii. Treść tych przepisów jest rezultatem dążenia ustawodawcy, aby przepisy procesowe Prawa upadłościowego nie normowały wszystkich kwestii samodzielnie, a jedynie specyficzne kwestie postępowania upadłościowego, których nie normuje Kodeks postępowania cywilnego. Innymi słowy, te przepisy mają zastosowanie jedynie do orzeczeń sądu bądź sędziego-komisarza, których przedmiotem są kwestie wynikające z Prawa upadłościowego w ujęciu procesowym i materialnoprawnym.

Nie mają natomiast zastosowania do orzeczeń sędziego-komisarza i sądu, których przedmiotem są zagadnienia ogólnej natury procesowej, uregulowane w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Dopuszczalność zażalenia na te drugie orzeczenia winna być oceniana wedle uregulowania zawartego w art. 394 k.p.c. Zgodnie przyjmuje się w orzecznictwie, że zgłoszenie wierzytelności spełnia taką funkcję, jak wytoczenie powództwa w procesie, a zatem *per analogiam* na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. należy uznać, że na zwrot zgłoszenia upadłości przysługuje zażalenie, tak jak to ma miejsce w przypadku zwrotu pozwu (zob. uchwały SN z 1.03.2005 r., III CZP 90/04, OSNC 2006/2, poz. 20; i III CZP 98/04, OSNC 2006/2, poz. 21). Dodać można jeszcze, że zarządzenie o zwrocie zgłoszenia wierzytelności wywołuje taki sam skutek jak zwrot pozwu, tj. nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem tego pisma procesowego (art. 130 § 2 zd. 2 k.p.c.). Zażalenie na zarządzenie o zwrocie zgłoszenia wierzytelności rozpoznaje sąd upadłościowy jako sąd drugiej instancji. W tym wypadku stosuje się *per analogiam* art. 222 ust. 1 zd. 2 pr. upadł.” (D. Chrapoński, *Komentarz do art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe*, http://lex/lex/content.rpc?reqId=1602603012760_1100456992).

W komentarzu do art. 449 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne R. Kosmal i D. Kwiatkowski wyjaśnili, że „[j]eżeli wniosek o ogłoszenie upadłości wpłynął do sądu do 31.12.2015 r., należało stosować poprzednie przepisy - a więc sąd upadłościowy w takich sytuacjach może ogłosić upadłość z możliwością zawarcia układu albo upadłość likwidacyjną. Przez <wpłynięcie> wniosku należy uznać złożenie go w dzienniku podawczym sądu lub polskim urzędzie pocztowym. Nie mają przy tym znaczenia ewentualne braki formalne wniosku o ogłoszenie upadłości” (R. Kosmal i D. Kwiatkowski, *Komentarz do art. 449 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne*, http://lex/lex/content.rpc?reqId=1602599769235_44509791).

Przechodząc do sprawy, na tle której sformułowano skargę konstytucyjną, należy przypomnieć, że w uzasadnieniu postanowienia sędziego - komisarza

stwierdzono, iż „zgłoszenie wierzytelności nie spełnia (...) wymogów określonych treścią art. 239 ustawy Prawo upadłościowe, w brzmieniu sprzed 01 stycznia 2016 r., gdyż wierzyciele nie dołączyli do zgłoszenia wierzytelności oryginału lub notarialnie poświadczonego odpisu dokumentów uzasadniających zgłoszenie, które zostały wskazane w w/w zgłoszeniu wierzytelności jako dowody stwierdzające istnienie wierzytelności (podkr. wł.). Przepis art. 239 ustawy Prawo upadłościowe w brzmieniu obowiązującym na dzień złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (...), stanowi zaś, iż do pisma zgłaszający wierzytelność dołącza oryginał lub notarialnie poświadczany odpis dokumentu uzasadniającego zgłoszenie (podkr. wł.).

W tym stanie sprawy należało uznać, że **powołane wyżej braki** (podkr. wł.) uniemożliwiają nadanie zgłoszeniu dalszego biegu.

Wobec powyższego oraz mając na uwadze okoliczność, że zgłoszenia wierzytelności dokonuje przedsiębiorca reprezentowany przez radcę prawnego, Sądzia - komisarz na podstawie art. 242 ustawy Prawo upadłościowe, w brzmieniu sprzed 01 stycznia 2016 r. zarządził, jak na wstępie” (dołączony do akt sprawy odpis zarządzenia sędziego - komisarza, s 1 - 2).

Z kolei w uzasadnieniu postanowienia sądu odwoławczego, po stwierdzeniu że „[z]ażalenie wierzyciela jest bezzasadne i podlega oddaleniu”, wskazano, iż „[a]nalizując treść zgłoszonej wierzytelności w kontekście podstaw uzasadniających dokonanie zwrotu zgłoszenia wierzytelności przez sędziego - komisarza **należy uznać za bezsporną okoliczność, iż wierzyciel występując ze zgłoszeniem wierzytelności naruszył treść art. 239 i art. 240 ustawy Prawo upadłościowe, w brzmieniu sprzed 01 stycznia 2016 r., gdyż nie dołączył do zgłoszenia wierzytelności dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności, będących oryginałami lub (odpisami - przyp. wł.) poświadczonymi za zgodność z oryginałem przez notariusza [podkr. wł.]** (poświadczenia może dokonać radca prawny lub adwokat będący pełnomocnikiem wierzyciela - należy dołączyć odpis pełnomocnictwa).

Sąd upadłościowy miał na uwadze fakt, że przepisy ustawy Prawo upadłościowe, w brzmieniu sprzed 01 stycznia 2016 r., stanowią przepisy *lex specialis* w stosunku do przepisów postępowania cywilnego, które to znajdują zastosowanie jedynie w zakresie spraw nieuregulowanych treścią przepisów ustawy Prawo upadłościowe, w brzmieniu sprzed 01 stycznia 2016 r. Tym samym wskazać należy, że stosownie do treści art. 242 ustawy Prawo upadłościowe, w brzmieniu sprzed 01 stycznia 2016 r., jeżeli zgłoszenia wierzytelności dokonuje przedsiębiorca, zgłoszenie wierzytelności nieodpowiadające wymaganiom określonym w treści art. 239 i art. 240 lub zawierające inne braki uniemożliwiające nadanie zgłoszeniu biegu podlega zwrotowi bez wzywania do jego uzupełnienia. **Podanie informacji w zgłoszeniu wierzytelności, których nie wskazał skarżący, tj. nie dołączył do zgłoszenia wierzytelności dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności, będących oryginałami lub (odpisami - przyp. wł.) poświadczonymi za zgodność z oryginałem przez notariusza (poświadczenia może dokonać radca prawny lub adwokat będący pełnomocnikiem wierzyciela - należy dołączyć odpis pełnomocnictwa) jest obligatoryjne i skutkuje zwrotem zgłoszenia wierzytelności. Tym samym dokonując zgłoszenia wierzytelności wierzyciel naruszył wymogi ustawowe, jakim powinno to zgłoszenie odpowiadać (podkr. wł.).**

Zgłoszenie wierzytelności powinno bowiem być sporządzone w takiej formie, aby sędzia - komisarz badający jego treść nie miał wątpliwości, co do faktów nim objętych. W konsekwencji należy stwierdzić, iż sędzia - komisarz dokonał prawidłowej oceny przedmiotowej sprawy i zasadnie dokonał zwrotu zgłoszenia wierzytelności.

Sam skarżący nie zaprzeczył, iż do zgłoszenia wierzytelności nie zostały dołączone oryginały dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności lub dowody poświadczone za zgodność z oryginałem przez notariusza, radcę prawnego lub adwokata będącego pełnomocnikiem wierzyciela (podkr. wł.).

Brak wskazanych wyżej elementów zasadnie skutkowało zwrotem zgłoszenia wierzytelności. **Zważywszy zatem na okoliczność, że w przedmiotowej sprawie zgłoszenia wierzytelności dokonywał przedsiębiorca reprezentowany przez fachowego pełnomocnika i zawierało ono braki formalne określone powyżej, to decyzja sędziego - komisarza z uwagi na treść powołanego art. 242 ustawy Prawo upadłościowe, w brzmieniu sprzed 01 stycznia 2016 r., była zasadna (podkr. wł.).** Ustawodawca bowiem w takim przypadku nie przewiduje trybu usunięcia braków formalnych zgłoszenia wierzytelności poprzez skierowanie odpowiedniego wezwania do wierzyciela. Brak jest zatem podstaw do uwzględniania przez sąd upadłościowy przedmiotowego zażalenia, co skutkowało decyzją o jego oddaleniu.

Dodatkowo wskazać należy, że **skuteczny zwrot zgłoszenia wierzytelności nie pozbawia wierzyciela możliwości dokonania zgłoszenia wierzytelności ponownie (podkr. wł.)**” [dołączony do akt sprawy odpis postanowienia sądu odwoławczego, s. 2 - 3].

Zarzut skargi konstytucyjnej dotyczący art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., w związku z art. 449 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne oraz art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r.

Mając na uwadze powołane wcześniej orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego oraz komentarze doktryny i nawiązując do sprawy, na tle której sformułowano skargę konstytucyjną, należy stwierdzić, że „z rozstrzygnięciem, z wydaniem którego Skarżące wywodzą swoje uprawnienia do wystąpienia ze skargą konstytucyjną”, **łączy się, przede wszystkim, przepis art. 239 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., który to przepis w skardze konstytucyjnej nie został jednak zaskarżony.**

Przed 1 stycznia 2016 r. wspomniany przepis miał następującą treść:

„Art. 239. Zgłoszenia wierzytelności dokonuje się na piśmie w dwóch egzemplarzach. **Do pisma zgłaszający wierzytelność dołącza oryginał lub notarialnie poświadczony odpis dokumentu uzasadniającego zgłoszenie** (podkr. wł.). Poświadczenia odpisów może dokonać także radca prawny lub adwokat, będący pełnomocnikiem wierzyciela, który zgłasza wierzytelność.”.

Wszak **jedynym** powodem, dla którego sędzia - komisarz dokonał zwrotu zgłoszenia wierzytelności, zaś sąd odwoławczy decyzję sędziego - komisarza uznał za zasadną, było niedołączenie do zgłoszenia wierzytelności - co Skarżące same przyznały przed sądem odwoławczym - **„oryginałów dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności lub dowodów poświadczonych za zgodność z oryginałem przez notariusza, radcę prawnego lub adwokata będącego pełnomocnikiem wierzyciela”**.

Zatem w postępowaniu zainicjowanym zgłoszeniem wierzytelności sędzia - komisarz wcale nie dokonał „arbitralnej” oceny przedstawionych dowodów, na co, jak twierdzą Skarżące, miałyby „zezwać” zaskarżone w tej części skargi konstytucyjnej przepisy art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., powołane samodzielnie, jak również w związku z art. 449 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne, **lecz to Skarżące, zgłaszając wierzytelność, same nie dochowały obligatoryjnego (ustawowego) wymogu co do formy przedstawionych sędziemu - komisarzowi i wybranych przez siebie dowodów stwierdzających istnienie zgłoszonej wierzytelności, co *per se* musiało doprowadzić do zwrotu zgłoszenia.**

Tak więc zaskarżone w tej części skargi konstytucyjnej przepisy art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., w związku z art. 449 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne oraz art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., nie zdeterminowały w sensie normatywnym treści orzeczenia przyjętego za podstawę skargi w tym jego aspekcie, w którym Skarżące upatrują

naruszenia przysługujących im praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym (*vide* - powołane wcześniej uzasadnienie postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 października 2019 r., w sprawie o sygn. akt SK 10/19).

Reasumując tę część rozważań, należy stwierdzić, że, skoro jedną z przesłanek dopuszczalności orzekania w sprawie zainicjowanej skargą konstytucyjną jest wymaganie, aby przedmiot zaskarżenia łączył się z rozstrzygnięciem, z wydaniem którego skarżący wywodzi swoje uprawnienie do wystąpienia ze skargą konstytucyjną, a wskazany w niniejszej sprawie przez Skarżące przedmiot zaskarżenia cechy tej w istotnej, decydującej o treści ostatecznego orzeczenia, części nie wykazuje (norma zawarta w art. 239 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., przy konstrukcji zarzutów skargi została całkowicie pominięta), to Skarżące uchybiły przewidzianemu w art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym **obowiązkowi prawidłowego oznaczenia przedmiotu kontroli**, co jednocześnie oznacza konieczność umorzenia postępowania w sprawie kontroli zgodności:

1) art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2016 r., w związku z art. 449 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne z art. 77 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także art. 64 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 21 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji - w zakresie, w jakim przepis art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe znajduje zastosowanie do postępowań, w których przed dniem 1 stycznia 2016 r. wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, w tym sytuacji, gdy strona zgłaszająca wierzytelność nie mogła poznać informacji o dacie wpłynięcia wniosku o ogłoszenie upadłości; nie wskazuje rodzaju dokumentów, jakie wierzyciel winien przedstawić w formie dowodów, oraz nie konkretyzuje sposobu dokonania przez wierzyciela określenia wierzytelności;

2) art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe z art. 77 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także art. 64 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 21 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji - w zakresie, w jakim przepis art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe znajduje zastosowanie do postępowań, w których przed dniem 1 stycznia 2016 r. wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, w tym sytuacji, gdy strona zgłaszająca wierzytelność nie mogła poznać informacji o dacie wpłynięcia wniosku o ogłoszenie upadłości; nie wskazuje rodzaju dokumentów, jakie wierzyciel winien przedstawić w formie dowodów, oraz nie wskazuje sposobu dokonania przez wierzyciela określenia wierzytelności

- na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym - wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

Zarzut skargi konstytucyjnej dotyczący art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r.

W przypadku tego zarzutu niezbędne wydaje się nawiązanie do argumentacji Skarżących mającej - Ich zdaniem - przemawiać za niekonstytucyjnością wskazanego przepisu (w określonym zakresie).

Argumentacja ta została przypomniana przez Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 28 kwietnia 2020 r., sygn. akt Ts 80/17, w którym Trybunał wskazał, że *„zdaniem skarżących, oceny konstytucyjności art. 242 prawa upadłościowego można dokonać tylko biorąc pod uwagę przepis art. 240 prawa upadłościowego, do którego art. 242 prawa upadłościowego odsyła. W tym kontekście skarżące wskazują, iż w świetle dowolności w ocenie przedstawionych przez wierzyciela dowodów jaką daje sędziemu art. 240 prawa upadłościowego, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., zachowanie należytej staranności w przygotowaniu zgłoszenia wierzytelności*

przez wierzyciela, niezależnie czy reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika czy też nie, nie gwarantuje uzyskania <pozytywnej> oceny tego zgłoszenia i nadania mu biegu. Zdaniem skarżących, wierzyciele powinni mieć zatem możliwość uzupełnienia zaistniałych w arbitralnej ocenie sędziego - komisarza braków formalnych, bądź wypowiedzenia się w ich przedmiocie przed dokonaniem zwrotu zgłoszenia wierzytelności (podkr. wł.). Należy zauważyć, w ocenie skarżących, iż kwestionowane regulacje nie różnicują obowiązków wierzycieli reprezentowanych i niereprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników, zarówno jedni jak i drudzy zobowiązani są do przedstawienia niesprecyzowanego przez ustawę rodzaju dokumentów jakie wierzyciel winien przedstawić w formie dowodów (podkr. wł.). Skarżące podnoszą, że w sytuacji, w której ustawa nie nakłada dodatkowych formalnych obowiązków na wierzycieli reprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników, to całkowicie nieuzasadnione pozostaje dokonywanie takiego rozróżnienia przez Trybunał. Dlatego ich zdaniem, reprezentacja wierzyciela przez profesjonalnego pełnomocnika pozostaje bez znaczenia w kontekście niesprecyzowanej w ustawie formy dowodów jakie winny być przedłożone przez wierzyciela do zgłoszenia wierzytelności (podkr. wł.), bowiem regulacja ta dotyczy w takim samym stopniu wierzyciela reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika jak wierzyciela występującego bez profesjonalnej reprezentacji. W takiej sytuacji, jak wskazują skarżące, oczywistym jest, iż wykluczenie w treści art. 242 prawa upadłościowego możliwości wezwania do uzupełnienia braków wierzyciela reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika prowadzi do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji prawnej wierzycieli” (op. cit.).

Z powyższego wynika, że Skarżące zarzucają art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., naruszenie wskazanych wzorców konstytucyjnej kontroli, dlatego że przepis ten nie uwzględnia sytuacji, w której na podstawie art. 240 ustawy - Prawo upadłościowe,

w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., **dochodzi do „dowolności w ocenie przedstawionych przez wierzyciela dowodów”**.

Zatem w opisaney wyżej sytuacji (przy zakładanej przez Skarżące „dowolności w ocenie przedstawionych przez wierzyciela dowodów”) stan zgodny z Konstytucją zapewni, zdaniem Skarżących, dopiero umożliwienie wierzycielom reprezentowanym przez profesjonalnego pełnomocnika skorzystanie z instytucji wezwania do uzupełnienia braków zgłoszenia wierzytelności, która to instytucja, obecnie, ma zastosowanie wyłącznie do wierzycieli występujących samodzielnie (*vide* - art. 130 k.p.c. w związku z art. 241 ustawy - Prawo upadłościowe).

Problem w tym, o czym wcześniej była mowa, że w sprawie Skarżących wcale nie doszło do dowolności w sądowej ocenie przedstawionych przez wierzyciela dowodów, o których mowa w art. 240 ustawy - Prawo upadłościowe.

Podstawą zwrotu zgłoszenia wierzytelności nie było wszak nieprzedstawienie przez Skarżące określonego rodzaju dokumentów ani też niewłaściwy sposób określenia wierzytelności (art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe), ale, o czym wcześniej była mowa, **niedołączenie przez Skarżące oryginałów lub notarialnie poświadczonych odpisów - stanowiących takie dowody i dołączonych do tego zgłoszenia - dokumentów, który to wymóg wprost wynika z art. 239 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r.**

Inaczej mówiąc, podstawą zwrotu zgłoszenia wierzytelności była wyłącznie forma przedłożonych przez Skarżące dokumentów, niezgodna z wymaganiem określonym wprost w art. 239 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r.

Zatem skoro jedyny argument, uzasadniający zarzut dotyczący art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., wynika z założenia, że w sprawie, na tle której sformułowano skargę konstytucyjną, doszło do „dowolności w ocenie przedstawionych przez

wierzyciela dowodów”, a założenie to okazało się błędne (w rzeczywistości, wyłączną przyczyną zwrotu zgłoszenia wierzytelności nie była „negatywna” ocena dowodów, lecz niezgodna z wymogami ustawy ich forma), to należy przyjąć, iż, w zakresie tego zarzutu, Skarżące nie zadośćuczyniły określonemu w art. 53 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym obowiązkowi „uzasadnienia zarzutu niezgodności powołanego przepisu ze wskazanymi wzorcami konstytucyjnej kontroli, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie”, co powoduje konieczność umorzenia postępowania w przedmiocie kontroli konstytucyjności art. 242 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym - wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

Za niedopuszczalnością wydania merytorycznego orzeczenia w sprawie skargi konstytucyjnej co do wszystkich sformułowanych w niej zarzutów przemawia również postępowanie samych Skarżących przy zgłoszeniu wierzytelności.

Otóż Skarżące, reprezentowane, co należy podkreślić, przez profesjonalnego pełnomocnika, dokonały zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym w ostatnim dniu wyznaczonego 3 - miesięcznego terminu do jej zgłoszenia (w dniu 14 września 2016 r.).

Ów 3 - miesięczny termin był liczony począwszy od daty ukazania się obwieszczenia o ogłoszeniu upadłości dłużnika w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (obwieszczenie ukazało się w tymże Monitorze datowanym czerwca 2016 r.) [*vide* - dołączony do skargi konstytucyjnej odpis Monitora Sądowego i Gospodarczego z dnia czerwca 2016 r., nr].

Dla przypomnienia, jedyną wadą dokonanego przez Skarżące zgłoszenia wierzytelności, determinującą jego zwrot przez sędziego - komisarza, było

niedołączenie do zgłoszenia wierzytelności oryginału lub notarialnie poświadczonego odpisu dokumentów uzasadniających zgłoszenie, mimo iż dokumenty te zostały wskazane w zgłoszeniu wierzytelności jako dowody stwierdzające jej istnienie, **przy czym tego rodzaju poświadczenia mógł także dokonać pełnomocnik Skarżących.**

Ponadto, gdyby Skarżące zgłosiły wierzytelność nawet - tak jak w niniejszej sprawie - formalnie wadliwie, ale nie w ostatnim dniu wyznaczonego terminu, tylko odpowiednio wcześniej (pomiędzy 15 czerwca 2016 r. a 15 września 2016 r.), to mogły konwalidować tę wadę, dołączając do zgłoszenia dowody stwierdzające istnienie wierzytelności **w formie wymaganej przez art. 239 ustawy - Prawo upadłościowe**, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r. **Wszak skuteczny zwrot zgłoszenia wierzytelności nie pozbawia wierzyciela możliwości dokonania zgłoszenia wierzytelności ponownie** (*vide* - uzasadnienie postanowienia sądu odwoławczego).

Trzeba w tym miejscu jeszcze raz odwołać się do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lutego 2015 r., w sprawie o sygn. akt Ts 124/13, ponieważ w tymże judykacie Trybunał przypomniał, że w dotychczasowym orzecznictwie wielokrotnie podkreślał, iż *„ze względu na charakter skargi konstytucyjnej jako ultima ratio w systemie ochrony konstytucyjnych wolności lub praw jednostki warunkiem dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi (wydania orzeczenia w sprawie) jest również wykazanie przez skarżącego minimalnej staranności w trosce o zabezpieczenie swoich interesów prawnych przed wniesieniem skargi. Skarga konstytucyjna - co wymaga szczególnego podkreślenia - nie może być wykorzystywana jako instrument służący korygowaniu zaniedbań popełnionych w postępowaniu poprzedzającym jej wniesienie (...). Brak takiej staranności należy oceniać jako przyczynienie się przez skarżącego do ukształtowania jego sytuacji prawnej, a to zaś - w oparciu o przesłankę niedopuszczalności orzekania (art. 39 ust. 1 pkt 1 in fine ustawy o TK) [obecnie kwestię tę reguluje art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia*

30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym - przyp. wł.] - *przekłada się na odmowę nadania dalszego biegu skardze (na etapie rozpoznania wstępnego) lub umorzenie postępowania (na etapie rozpoznania merytorycznego) [podkr. wł.]*” (uzasadnienie postanowienia, *op. cit.*).

Zważywszy na treść niniejszego stanowiska, jedynie na marginesie należy zwrócić uwagę na to, że:

- art. 240 pkt 2 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym zarówno przed jak i po 1 stycznia 2016 r., ma taką samą treść;

- art. 240 pkt 3 ustawy - Prawo upadłościowe, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r. oraz w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r., wymaga przedstawienia dowodów stwierdzających istnienie wierzytelności, **z tą różnicą, że w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r. dodano możliwość powołania się na uznanie wierzytelności w spisie wierzytelności sporządzonym w postępowaniu restrukturyzacyjnym.**

Powyższe oznacza nietrafność zawartego w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej argumentu Skarżących, że porównanie treści art. 240 pkt 2 i 3 ustawy - Prawo upadłościowe w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r. oraz w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r. „stanowi przejaw bezpodstawnego zróżnicowania sytuacji prawnej wierzycieli, gdyż stawia wierzycieli w gorszej sytuacji prawnej niż wierzycieli dochodzących ochrony swoich praw majątkowych w postępowaniach wszczętych na skutek wniosku złożonego po 1 stycznia 2016 r.” (uzasadnienie skargi konstytucyjnej, s. 8).

Z tych wszystkich względów, wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego
Robert Herold
Zastępca Prokuratora Generalnego